

ONTSNAPPEN AAN ARMOEDE

Hoop voor de toekomst: voorbeelden van verandering

Onderwijs
Werk
Platteland
Gezondheid
Huisvesting
Financiën

2010
Europees Jaar
van de bestrijding
van armoede
en sociale uitsluiting

Europese Commissie

***Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw
vragen over de Europese Unie***

**Gratis nummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Als u mobiel belt, hebt u misschien geen toegang tot gratis nummers
of kunnen kosten worden aangerekend.

WETTELIJKE VERKLARING

Noch de Europese Commissie, noch enige persoon die optreedt in naam van de Commissie kan verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de gegevens in deze publicatie.

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Catalografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2010

ISBN 978-92-79-13726-6

doi:10.2767/70948

Omslagfoto: © Europese Unie, Reporters
Gecoördineerd en geproduceerd door Mostra
Artikels geschreven door Brigid Grauman

© Europese Unie, 2010
Overneming met bronvermelding toegestaan.

Hergebruik van foto's verboden.

Printed in Belgium

GEDRUKT OP CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER

VOORWOORD

Armoede en sociale uitsluiting treffen een op de zeven mensen in de Europese Unie. Dat is teveel, aangezien we in een van de rijkste regio's van de wereld wonen.

Als Europees Commissaris van Werkgelegenheid, sociale zaken en integratie vind ik dat we degenen aan de zelfkant van de samenleving niet mogen negeren, juist nu onze beroepsbevolking vergrijst en inkrimpt.

We moeten tijd, geld en energie investeren om mensen uit de armoede te halen, omwille van het welzijn van de betrokkenen, maar ook omwille van de samenleving als geheel. Daarom hebben de EU-lidstaten zich ten doel gesteld om tegen 2020 tenminste 20 miljoen mensen uit de armoede en sociale uitsluiting te halen.

Door het jaar 2010 tot Europees Jaar tegen Armoede en Sociale Uitsluiting te benoemen, hebben we getracht de benarde positie van vele burgers onder de aandacht te brengen. Deze campagne verenigt EU-instanties, overheden, lokale autoriteiten en de burgermaatschappij, alsook ervaringsdeskundigen op het gebied van armoede.

Dit Europees Jaar biedt ons allemaal de kans om nieuwe verbonden en partnerschappen aan te gaan die nieuwe ideeën en handelswijzen scheppen om met armoede en sociale uitsluiting af te rekenen.

De factoren die het zo lastig maken om armoede en sociale uitsluiting te overwinnen, dienen als eerste te worden aangepakt. Dat houdt in dat we mensen moeten helpen bij het ontwikkelen van hun vaardigheden zodat ze een baan of een betere baan vinden. De arbeidsmarkt moet toegankelijker worden voor iedereen, ook voor jongeren, senioren, gehandicapten en minderheden. Onze sociale voorzieningen, onze zorgsectoren en onze uitkeringsinstanties moeten nog doeltreffender gaan werken om de allerarmsten onder ons te beschermen. Niettemin is de ondersteuning van het onderwijs en het voorkomen van schooluitval een van de belangrijkste instrumenten, aangezien beter en hoger onderwijs een cruciale factor blijkt te zijn in de strijd tegen armoede.

Samenwerking is van levensbelang om onze doelen te bereiken – alleen op deze wijze kunnen oplossingen geïmplementeerd worden om vervolgens tot het gewenste resultaat te leiden.

In de strijd tegen armoede zijn lokale oplossingen van plaatselijke gemeenschappen net zo belangrijk als nationaal beleid. Het spreekt voor zich dat zowel de publieke als private sector hierin een rol te vervullen heeft.

Deze brochure laat zien wat er gebeurt als een reeks instanties en individuen de handen ineenslaan om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden. Hierin staan een reeks gevarieerde en innovatieve projecten beschreven; van een Sloveense ngo die aansluit op de behoeften van kwetsbare mensen tot een financieel netwerk dat voorziet in kredieten voor de armere leden van de maatschappij in verschillende Europese landen.

Klein of groot, de boodschap van deze projecten is duidelijk – betrokkenheid en samenwerking kan levens voorgoed verbeteren. Ik hoop dat deze brochure een inspiratie is voor anderen die concreet willen helpen om mensen uit de armoede te halen.

László Andor, Europees Commissaris van Werkgelegenheid,
sociale zaken en sociale integratie

INTRODUCTIE

Europa is een van de rijkste regio's in de wereld met een gevarieerde en goed ontwikkelde economie met een hoge levensstandaard als resultaat. De door Europa vergaarde rijkdom biedt vele burgers een goede gezondheidszorg, goed onderwijs en adequate sociale bijstand.

Desondanks zijn er grote aantallen mensen die niet in staat zijn een graantje mee te pikken van dit succes. Men schat dat de Europese Unie 84 miljoen mensen herbergt die het gevaar lopen om in armoede te vervallen of met sociale uitsluiting te maken krijgen.

Europeanen die in de categorie 'arm' vallen, moeten rondkomen van minder dan 60% van het gemiddelde nationale inkomen per gezin en circa 23,5 miljoen mensen in de EU moeten rondkomen van minder dan 10 EUR per dag.

De recente economische crisis heeft deze kwesties geen goed gedaan. Veel burgers die op straat kwamen te staan, dreigen in armoede en sociale uitsluiting te vervallen. In sommige lidstaten meldt men dat het aantal mensen dat dakloos is geworden en in de buitenlucht moet slapen, het meest zichtbare teken van armoede, alleen maar toeneemt.

Dus wat kan er gedaan worden voor al diegenen die dit risico lopen en hoe kan Europa behulpzaam zijn bij het ontsnappen aan armoede?

De EU heeft een strategie ontwikkeld, via het samenvoegen van beleidsterreinen, dat erop gericht is om armoede efficiënt te lijf te gaan. Deze strategie schept ook een kader en een coördinerende rol voor de EU om lidstaten te helpen bij de ontwikkeling van hun eigen activiteiten om armoede en sociale uitsluiting aan te pakken.

De crisis heeft de toegevoegde waarde van het samenvoegen van beleidsterreinen nog eens benadrukt en zorgde voor een extra stimulans om die mogelijkheden nog verder uit te breiden.

In de meeste Europese landen is de sociale bijstand niet voldoende om mensen uit de armoede te halen. Daarom worden de lidstaten aangemoedigd om het sociale integratiebeleid en het beleid voor een actieve arbeidsmarkt nog eens aan te scherpen. Voorts worden de lidstaten aangespoord om te zorgen voor de toegang tot kwaliteitsvoorzieningen en voor een adequaat minimabeleid.

Deze gezamenlijke doelstellingen geven nu duidelijk weer op welke terreinen het beleid gericht moet zijn; op de aanpak van kinderarmoede, op het vinden van werk, op de strijd tegen discriminatie en op de huisvestingsproblemen, ontstaan door sociale uitsluiting.

De EU biedt ook een keur aan programma's en projecten om armoede te bestrijden, zoals het Europees Sociaal Fonds en PROGRESS. Het nieuwe 2020 Europa-beleid voor de economie wijst nadrukkelijk op de interne groei ter bevordering van de werkgelegenheid en de sociale cohesie.

Om deze activiteiten kracht bij te zetten is 2010 uitverkoren tot Europees Jaar tegen Armoede en Sociale Uitsluiting. In heel Europa worden initiatieven ontplooid om de burgers te herinneren aan de moeilijke positie van de armen, om het beleid toe te lichten en om de benarde positie waarin armen zich bevinden te verzachten.

De campagne wil de bewustwording van de complexe, onderling gerelateerde kwesties waar zoveel levens onder lijden, vergroten. Daarnaast is deze campagne gelanceerd om overheden, lokale autoriteiten en organisaties uit de burgermaatschappij met elkaar in contact te brengen en mensen die in armoede geleefd hebben, vragen om mee te denken over nieuwe initiatieven. Verder toont de campagne de benarde omstandigheden van groepen die extra kwetsbaar zijn voor armoede, zoals senioren, grote gezinnen en eenoudergezinnen, etnische minderheden, immigranten, daklozen en kinderen. Ook wordt er gekeken naar hoe armoede van generatie op generatie doorgegeven wordt.

© MF, Pliissart

© Europese Unie, Reporters

Het Europees Jaar benadrukt dat de samenleving als geheel de minder bedeelde mens kan helpen via samenwerking. De campagne richt zich op de waarde van onderwijs en training als middelen in de strijd tegen armoede en werkloosheid, maar ook op de rol van beleidsmakers en de toegevoegde waarde van het samenvoegen van beleidsterreinen. Een andere prioriteit ligt bij het vinden van wegen om mensen die armoede en uitsluiting ervaren, toegang te geven tot goede sociale voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg, huisvesting en toeslagen.

Daarnaast werpt het Europees Jaar een licht op andere kwesties zoals werkende armen, toegang tot culturele instellingen en centra voor vrijetijdsbesteding en gendergerelateerde factoren van armoede.

Deze brochure dient ter inspiratie voor diegenen die mensen in armoede en sociale uitsluiting graag de helpende hand bieden. Er staan een aantal projecten en initiatieven in die nu al vruchten afwerpen en mensen in Europa een beter leven bieden.

De gekozen onderwerpen – te weten **ONDERWIJS**, **WERKGELEGENHEID**, **ISOLATIE OP HET PLATTELAND**, **GEZONDHEIDSZORG**, **HUISVESTING** en **FINANCIËLE INTEGRATIE** – laten zien hoe groot de uitdaging is om mensen in armoede te helpen eraan te ontsnappen.

■ Onderwijs biedt een uitweg door mensen vaardigheden aan te leren en zelfvertrouwen te kweken, beide noodzakelijk voor het veroveren van een goede baan. In de Bulgaarse stad Sliven voorziet een Franse ngo leerkrachten van boeken en schoolmateriaal, nodig om de lokale Roma-kinderen adequaat te kunnen lesgeven.

■ In Hamburg, Duitsland, begeleidt het Movego-team werklozen naar de arbeidsmarkt. Jongeren krijgen hier de kans om een ambachtvak te leren van ervaren ambachtslieden via restauratie- en bouwprojecten.

■ In sommige Europese landen is het risico op armoede twee keer zo hoog op het platteland als in de steden. De Stichting Heifer laat zien wat er bereikt kan worden in Litouwen. Bewoners op het platteland krijgen een veestapel en kunnen zo een eigen bedrijf starten.

■ Arme mensen hebben vaak een minder goede gezondheid en daarbij hebben ze moeite met de gang naar de broodnodige medische zorg of psychologische hulp. In Ljubljana in Slovenië beheert een door de staat gefinancierde ngo genaamd Stigma twee inlooppcentra die dagelijks door 80 mensen worden bezocht. Deze centra bieden eerste hulp en behandelingen aan verslaafden.

■ Veel arme mensen verkeren in slechte woonomstandigheden omdat ze geen fatsoenlijk huis kunnen betalen. Hier lijdt hun gezondheid en welzijn onder. Het regionale restauratieproject in La Chanca in Zuid-Spanje, laat zien wat er gedaan kan worden om dingen te verbeteren. De lokale overheid en de provincie sloegen de handen ineen om samen met buurtcomités de oudste wijk van Almeria op te knappen.

■ De armste leden van de samenleving hebben last van financiële uitsluiting omdat ze amper, of zelfs niet, aan een redelijk krediet kunnen komen tegen redelijke voorwaarden. Het Europese Netwerk voor Microkrediet biedt nieuwe leningen aan voor diegenen die het niet zo breed hebben. Deze microkredieten kunnen gebruikt worden voor het opzetten van een eigen zaak of voor onontbeerlijke dingen als cursussen en transportmiddelen. Dankzij dit programma kon Sika Mawuke-Dzoussu een schoonheidssalon openen in de Belgische hoofdstad en kon Alexandre Aberlen een computerwinkel beginnen in Sausset les Pins in Frankrijk.

Hoe het project er ook uitziet, de boodschap is dezelfde: door samenwerking kunnen de vooruitzichten voor diegenen die in armoede leven, verbeteren. Samen kunnen we een maatschappij creëren voor iedereen, een Europa waar iedereen in waardigheid kan leven.

© Reporters

© Europese Unie, Reporters

ROMA KINDEREN ONTDEKKEN HUN WORTELS SLIVEN

Sliven ligt op een vlakte aan de voet van de berg Karandila en staat in Bulgarije bekend als de „stad van de wind”. De venijnige wind in de winter heet Bora, maar over het algemeen is het klimaat hier mild en groeien er perziken en druiven op de hellingen.

Sliven staat ook bekend als de hoofdstad van de Roma: circa 25 000 mensen of een kwart van de inwoners, zijn Roma. Eens was Sliven een rijke textielstad maar na de val van het communisme ging het mis. De staatsfabrieken werden gesloten en de ambachtslieden verplaatsten hun activiteit naar hun garage. Er kwam geduchte concurrentie vanuit China, het volk kreeg het zwaar en de Roma-zigeuners belanden onderaan de maatschappelijke ladder. In 1989 had 83 % van de Roma nog werk, nu is dat minder dan 20 %.

© Reporters

Naast de spoorrails, in de sloppenwijk van Sliven waar de Roma wonen, worden speciale lessen gegeven over hun herkomst en cultuur.

Dit is het verhaal over hoe een Franse ngo, *Secours Populaire*, betrokken raakte bij de kinderen van de Roma-wijk Nadezhda na een oproep van de plaatselijke leerkrachten. Ze hadden boeken en ander materiaal nodig, maar ze wilden de Roma-kinderen ook in contact brengen met hun eigen cultuur. De kinderen zouden er meer zelfwaardering van krijgen en hun ouders meer vertrouwen in het onderwijs.

De verkeerde kant van het spoor

Nadezhda, dat hoop betekent in het Bulgaars, ligt bij het zuidelijke treinstation van de stad en dit is letterlijk aan de verkeerde kant van het spoor. Hier wroeten kinderen in het afval, op zoek naar schroot om te verkopen.

„In Bulgarije, net als in de rest van de Balkan, leven de mensen voornamelijk in hun eigen, afgebakende gebieden,” zegt journalist Alexandre Dubuisson. Hij verbleef vorige jaar enige tijd in Sliven om verslag te doen voor *Secours Populaire*. „Maar de hiërarchie binnen de Roma-gemeenschap is nog ingewikkelder. Het is een echt kastenstelsel. Eigenlijk is het voor een Roma net zo moeilijk om met een Bulgaarse niet-Roma te trouwen als met iemand van een andere Roma-groep.”

Het betere deel van Nadezhda staat bekend als de „muzikantenwijk” en de mensen – muzikant of niet – wonen hier in rode bakstenen huizen. Als het gezin groter wordt, bouwen ze er een kamer of een verdieping bij. Verderop in de wijk worden de straten steeds smeriger totdat er opeens om een bocht alleen nog maar hutten met aluminium daken staan. Hier wonen de *Goli tzigani*

De straten van Nadezhda bieden niet veel meer dan onafgebouwde betonnen huizen en hutten met een aluminium dak.

De **bevolking van Bulgarije** telt 7,7 miljoen inwoners waarvan ongeveer **700 000 Roma**. De gemiddelde levensverwachting is **72 jaar**. Die van een Roma uit Sliven is **52 jaar**.

– de „naakte” zigeuners onderaan de Roma-hiërarchie.

De stank van de vuilnisbelt is verschrikkelijk en ezels, schapen en kippen die bij deze mensen in hun schamele hutjes bivakkeren, verdringen de ongeschoeide kinderen die op de bergen afval spelen. Deze kinderen beseffen niet dat ze afstammen van een verre, exotische cultuur. In Bulgarije worden ze beschouwd als het laagste van het laagste en zo zien ze zichzelf meestal ook.

Secours Populaire, dat vooral op vrijwilligers draait, ontstond uit het Internationale Rode Kruis, en werd in 1926 opgericht om kansarmen te ondersteunen. In elke Franse gemeente heeft *Secours*

Populaire wel een afdeling. Ze werken in Frankrijk, maar ook in het buitenland. Vorig jaar werkte *Secours Populaire* mee aan hulpprojecten in 170 landen en leerden ze de inwoners hoe ze zelf een kader konden scheppen voor de oplossing van allerlei problemen. Bovendien brachten ze lokale bewoners in contact met potentiële investeerders.

Leerkrachten willen verandering

In 2001 benaderde de assistent van de hoofdonderwijzer van School No 6, even buiten Nadezhda, deze Franse organisatie. Het Roma-„getto” heeft geen eigen school en alle kinderen gaan naar N°6,

op tien minuten lopen van de spoorlijn. Negen van de tien leerlingen zijn Roma, sommige kinderen hebben een Turkse achtergrond, andere een Bulgaarse. Eerst kocht *Secours Populaire* boeken voor ze, daarna computers, schooltassen, gympen en in 2007 waren ze behulpzaam bij het opzetten van de *Ensemble*-stichting. Air France doneerde 30000 EUR aan deze stichting voor een project genaamd *Etniko*.

„In Bulgarije ben je leerplichtig tot je 16e,” zegt Ekaterina Pavlova. Zij is een van de leerkrachten die betrokken is bij *Etniko*. Het doel is culturele bewustwording creëren. Twee jaar lang bleek het succesvol, maar toen de sponsor ermee ophield moesten ze hun activiteiten staken. „Desondanks verlaten veel Romakinderen de opleiding na hun twaalfde, vooral meisjes omdat ze gaan trouwen of omdat hun ouders het schoolgeld niet kunnen betalen.”

„Deze kinderen kennen hun geschiedenis niet,” zegt Dubuisson. „*Etniko* ging over hun afkomst en hun cultuur. Vaak reikt de perceptie van het verleden van de Roma niet verder dan de geschiedenis van hun grootouders. Ze hebben er geen idee van dat hun wortels in India liggen. Voor hen is het verleden nog verder weg dan Charlemagne voor Franse schoolkinderen.”

Pavlova is trots op wat het project heeft opgeleverd. Gedurende die twee jaar waren er drie groepen van twaalf kinderen die eraan deelnamen en al was dat slechts een klein deel van de hele school, ze is ervan overtuigd dat het een enorm effect heeft gehad op de gedachtegang van deze kinderen. Ze kregen bijles over de Roma, over tradities en de cultuur, dans en muziek en verhalen en legenden. Ze gingen ook naar musea en restaurants.

„Het waren kleine dingen, maar toch bleek dat het erg belangrijk voor ze was. We namen de kinderen bijvoorbeeld mee naar een Bulgaarse bistro vlakbij onze school. Daar leerden ze hoe ze zich moesten gedragen, hoe je iets moet bestellen, hoe je moet betalen. Het personeel was in eerste instantie niet erg vriendelijk en de kinderen voelden zich niet op hun gemak. De meeste Bulgaren vinden de Roma vies en crimineel. Maar na een poosje verbeterde de sfeer. De kinderen zongen hun liedjes en ze gedroegen zich uitstekend.”

Pavlova weet dat het lijkt alsof het niets voorstelt. Maar ze hoopt dat, als deze kinderen opgroeien, ze iets positiefs hebben geleerd dat ze weer doorgeven aan hun eigen kinderen, over school en over de buitenwereld. Stiekem hoopt ze dat *Etniko* voorgezet zou kunnen worden, maar ze weet dat iedereen het moeilijk heeft.

■ VOOR MEER INFORMATIE

www.secourspopulaire.fr
www.sliven.net

Een aanzienlijk deel van de 10 tot 12 miljoen Roma in de Europese Unie leeft onder slechte sociaal-economische omstandigheden.

Veel van hen worden beperkt in de toegang tot het hoger onderwijs, hebben een slechte gezondheid, een hoog sterftecijfer en worden vaak uitgesloten van de arbeidsmarkt. Het integreren van de Roma is een prioriteit bij de beleidsmakers van de EU. Het gaat om een complexe, samenhangende materie die door alle belanghebbenden, ook de Roma zelf, als geheel opgelost dient te worden.

© Rossel - Pierre-Yves Thienpont

LEREN

HOE TE LEREN

IN **HAMBURG**

Nu de economische crisis in Europa grote zorgen over werkloosheid met zich meebrengt, vooral onder jongeren, is het de moeite waard om een experiment van docenten en leerkrachten in Hamburg nader te bekijken. Deze progressieve denkers die op hun terrein juist zwaar getroffen worden door bezuinigingen, proberen leren simpelweg aantrekkelijker te maken.

Karl Fink, 57 jaar en tonrond in zijn overall, was ooit een timmerman in zijn geboorteland Kazachstan. Hij heeft net een beukenhouten bankje geplaatst in een glimmende, groene wagon uit de vroege jaren twintig. Dit is één van de specialiteiten van de productieschool *Movego*, een ngo in Hamburg voor werklozen, gericht op terugkeer naar de arbeidsmarkt via het restaureren van oude treinen, fietsenstallingen en zelfs stevige tuinstoelen.

Fink bleek over zoveel vaardigheden te beschikken dat de school hem een vaste aanstelling gaf en van hem leren jonge mannen van begin twintig alles over de houthandel.

*In zijn geboorteland Kazachstan was hij een timmerman,
nu geeft **Karl Fink** les op de Movego-school.*

***Inzet** – Russische studenten: gewoon een van de vele
nationaliteiten op deze Hamburgse school.*

Leren aantrekkelijk maken

Fink is één van de ongeveer 150 mannen – van oorsprong vaak immigranten – die in deze werkplaats aan de rivier de Elbe werkt. De organisatie werd opgericht om werkloze metaalarbeiders uit de scheepvaart van werk te voorzien toen die belangrijke industrie uit de stad verdween. In 1997 bundelden ze de krachten met een stichting voor jongeren. Vandaag de dag willen ze mensen van alle leeftijden opleiden zodat ze de arbeidsmarkt weer op kunnen. Daar hoort het aantrekkelijk en interessant maken van studeren en leren bij.

Hamburg kiest voor praktijkgerichte beroepsopleidingen voor hen die tussen wal en schip zijn gevallen. Als je in Duitsland geen middelbare schooldiploma op zak hebt, zit je flink in de nesten en degenen met het grootste probleem zijn vaak jongeren uit arme immigrantengezinnen.

In september opende *Movego* een leerschool (naast de praktijkopleiding) om jongeren te helpen bij het behalen van hun middelbare schooldiploma. De gemeente Hamburg heeft plannen voor nog tien van dergelijke beroepsopleidingen.

Jürgen Dege-Rüger, met zijn felgroene shirt, is een joviale leerkracht. Hij werkt voor het door de overheid gesubsidieerde IBA (Internationale Bau-Ausstellung – Internationale Tentoonstelling voor de Bouw), een landelijk project voor stedelijke planning dat voor de komende drie jaar in Hamburg is neergestreken. Het hoofdkantoor staat middenin de arme immigrantenwijk Wilhelmsburg, het grote eiland aan de zuidkant van de stad waar kavels worden verdeeld aan beide kanten van de snelweg die er dwars doorheen loopt. Het is de taak van Dege-Rüger om een levenlang-leren-programma te implementeren met speciale aandacht voor de

groep schoolverlaters met de laagste diploma's.

De oud-onderwijzer citeert de slechte score van Duitsland op het Pisa-programma van de OESO, waarbij de prestaties van 15-jarigen werden onderzocht. „Voor een rijk land hebben we een buitenproportioneel aantal slecht opgeleide jongeren uit immigrantengezinnen zonder kans op een baan.” Hoe veranderen dat? Dege-Rüger zegt dat het in het onderwijs tegenwoordig draait om „leren hoe je moet leren”, in plaats van kennis vergaren in het algemeen.

Wilhelmsburg staat voor de vraag hoe je bestaande instanties aan elkaar moet koppelen. „Er zijn scholen, peuterspeelzalen, jongeren- en adviescentra op het eiland”, zegt hij, „maar ze werken niet samen en ze zijn niet aantrekkelijk genoeg voor ouders en kinderen.” Dege-Rüger vindt dat scholen in achterstandswijken meer subsidie moeten krijgen dan andere scholen.

Docent **Jürgen Dege-Rüger** zegt dat Duitsland een onevenredig hoog aantal slecht opgeleide jongeren heeft, afkomstig uit immigrantengezinnen.

Terug naar de maatschappij

Holger Dohnt, leider van *Movego*, vindt ook dat het gebrek aan coördinatie veel tijd, geld en energie kost. Hij stelt dat er te weinig gedaan wordt om de verschillende ministeries op het gebied van jongeren en werkloosheid samen te laten werken. Te veel jongeren vallen volledig buiten de boot. „Onderwijs is deze kinderen door hun strot geduwd. Ze willen als volwassenen behandeld worden en serieuze begeleiding krijgen bij het plannen van hun carrière.” Hij gelooft dat zijn school ze juist dat biedt. „Wij hebben het niet over welzijnswerkers. We proberen ze gewoon aan een baan te helpen als ze hier weggaan.”

© MF Plusart

Kopiëren is de meest oprechte vorm van vlijen, zegt men: Movego's Adirondack-tuinstoelen staan in de meest trendy tuinen van Hamburg.

De oudste vakopleiding van de stad is Altona, die nu tien jaar bestaat. Altona wordt geleid door Thomas Johanssen. Nu de overheid oproept om nieuwe, dergelijke scholen op te richten, is Altona een voorbeeld dat geïnspireerd is op het zeer efficiënte Deense onderwijsstelsel. Deze school accepteert 48 studenten per jaar waarvan 40 % afkomstig is uit een immigrantengezin. In de kleine en knusse klaslokalen studeren en werken studenten van 16 tot 18 jaar aan hun middelbare schooldiploma – een sleutel die de deur opent naar de arbeidsmarkt.

„Essentieel is, dat leren aantrekkelijk wordt en dat je hun zelfvertrouwen opkrikt”, zegt Johanssen. En daarom zorgt hij ervoor dat zijn studenten twee keer per dag een warme maaltijd kunnen gebruiken in de gemoedelijke kantine – een laat ontbijt, want veel studenten slaan dat over, en een lunch.

„De sleutel tot succes is motivatie creëren”, voegt hij eraan toe. Ze leren talen, krijgen vakken als scheikunde en multimedia en maken meubels op maat voor particulieren. „Van oudsher worden leerscholen en technische scholen gescheiden. Hier combineren we techniek met praktisch werk.” De statistieken laten zien dat zijn aanpak succesvol is: de helft van de afgestudeerden heeft een baan en nog eens 20 % gaat terug naar school. Strijden tegen werkloosheid is nog een hele klus.

■ VOOR MEER INFORMATIE

www.movego.eu
www.psa-hamburg.de

In december 2009 waren meer dan **5,5 miljoen jonge mannen en vrouwen** onder de 25 jaar werkloos, zij vertegenwoordigen **21,4%** van die bevolkingsgroep en dat cijfer neemt nog toe. Spanje kent een jeugdwerkloosheid van meer dan 40 %.

Dit zal ongetwijfeld leiden tot een verzoek om meer gecoördineerde actie van Europese overheden om de problemen die zo lang genegeerd zijn het hoofd te bieden. Speerpunten zijn: steun bij het vinden van werk voor **kansarme groepen** zoals immigranten, laagopgeleide jongeren zonder werkervaring en de kwestie mobiliteit van jongeren.

VEESTAPELS DIE HET VERSCHIL MAKEN

Albertas is een imker op het Litouwse platteland. Hij verkoopt honing, ambrosia, bijenbrood en een alcoholische honingdrank. Zijn vrouw Diana beschildert waskaarsen.

Diana en Albertas Usinskai hebben drie kinderen – een van tien, een van vijf, en een zoon van zes jaar. De oudste, Austeja, is vernoemd naar de Litouwse bijengodin. Een spichtig meisje met grote ogen die voor het interview een roze jurkje met een zilveren ceintuur heeft aangetrokken. Haar zusje heeft witte, tule bloempjes in haar haar. Albertas' ouders wonen ook in het eenvoudige, houten huis, voorzien van een geribbeld stalen dak, in Milošaičiai, op zo'n 50 kilometer afstand van de voormalige hoofdstad Kaunas.

De bijenkorven, gedoneerd door de Baltische Stichting Heifer International, spekken de kas van boer Albertas Usinskai.

Inzet – De toekomst van zijn kinderen ziet er rooskleurig uit.

Moeilijke tijden

Een paar jaar geleden zag het er niet zo rooskleurig uit voor de familie Usinskai. Ze hadden geen elektriciteit en er was weinig contact met buurtbewoners. De dichtstbijzijnde boerderij ligt 2 kilometer verderop. Diana kan niet zo goed uit de voeten door een mank been. Ze zorgde voor de kinderen en de ouderen terwijl Albertas ondertussen allerlei baantjes aanpakte. Maar het leven had iets anders voor ze in petto.

De stichting *Heifer* kwam om de hoek kijken, een internationale ngo uit Arkansas die 65 jaar geleden werd opgericht door de Amerikaanse boer Dan West. Hij was tijdens de Spaanse Burgeroorlog in de jaren dertig in Europa waar hij hongerige kinderen bekertjes met melk gaf. Hij realiseerde zich opeens dat deze kinderen een koe nodig hadden en niet af en toe een beker melk. En zo begon het.

Vee overdragen

Heifer Internationals doelstelling is armoede en honger bestrijden. Tegenwoordig zorgt *Heifer* voor veestapels en voorlichting in 128 landen. Elk gezin dat een dier ontvangt, is verplicht om het eerste nageslacht van het verkregen dier af te staan aan een ander gezin in soortgelijke zware

© MF.Plissart

Arūnas Svitojus van de Baltische Stichting Heifer International:

„We proberen mensen van een bestaansmiddel te voorzien, dan hoeven ze het land niet te verlaten”.

omstandigheden. Tien jaar geleden lanceerde *Heifer* zijn Baltische tak en opende een hoofdkantoor in Vilnius en een paar kleine kantoren in de buurlanden Letland en Estland.

Aan de muur van het kantoor in Vilnius hangt een foto van Arūnas Svitojus, de directeur van *Heifer* Baltische Staten waar ze handenschuddend op staat met Bill Clinton, de voormalige president van de Verenigde Staten. De organisatie wordt bijna geheel gefinancierd met donaties van particulieren, vooral van Amerikanen van Baltische afkomst.

„De economische crisis is hier hard aangekomen”, zegt Svitojus. „De laatste twee jaar is 15 à 20 %

van de bevolking geëmigreerd. Ongeschoolde mensen vertrokken van het platteland naar andere landen om daar in het zwart te gaan werken en ze lieten hun kinderen bij opa en oma of bij de burens. We proberen ze te helpen en geven ze klussen zodat ze wat verdienen en niet hoeven te vertrekken.”

Vorig jaar had *Heifer* dertig projecten in Litouwen en in het totaal vijftig in de Baltische Staten. Vee kan van alles betekenen, van Holstein-koeien tot lokale Samogitische paarden, varkens, konijnen, koppen, aardwormen en bijen. Volgens Svitojus handelt de Baltische stichting vaker in een mildere bijensoort uit Litouwen.

Meer dan **80 %** van het Europees grondgebied wordt gevormd door het **platteland**, waar circa **25 % van alle EU-burgers wonen**.

Geld verdienen met honing

Bijen worden als soort steeds vaker bedreigd door moderne landbouwmethoden, maar ze zijn redelijk gezond in dat deel van het land waar geen pesticiden worden gebruikt. Dat gebied ligt in een nationaal park. Voor boeren die ook uit hun miserabele bestaan wilden komen, vormde de ecologische bijenteelt de beste optie, al konden velen de benodigde uitrusting niet betalen.

Albertas en Diana hebben nu een klein inkomen van hun bijen. Met een koe, een paard en twee varkens en twintig kippen kunnen ze bijna rondkomen. Boter, brood en kaas maken ze zelf. De 1000 liter honing die de bijen produceren, levert per maand 300 EUR op. Ze hebben kasten gekocht voor hun woonkamer, die nog altijd met een houtvuur verwarmd wordt en

ze slagen er zelfs in om ook wat geld opzij te leggen. Diana wil dat haar kinderen gaan studeren en ze heeft vertrouwen in Austėja die al drie jaar op een rij een van de beste leerlingen van de klas is.

Voordat Litouwen zijn onafhankelijkheid terugkreeg van de Sovjet-Unie in 1991, werkte Albertas op een collectieve boerderij. Dankzij *Heifer*'schenking, bestaande uit zeven bijenkorven, elektrisch gereedschap en een computeropleiding is het gezin nu actief lid van de gemeenschap. Voor Albertas' honing is er zelfs een wachtlijst.

Diana is opengebloeid en werkt deeltijds als accountant. Daarnaast beheert ze het bijenproject van het dorp, waar negen andere gezinnen ook hulp hebben ontvangen. Elk half jaar maakt ze een verslag over de vooruitgang dat rechtstreeks naar projectmanager Gražina

Mongirdienė van *Heifer* gaat. Die zegt dat ze nooit ergens anders zou kunnen wonen vanwege het prachtige landschap van Litouwen.

Als je buiten aan de ronde tafel zit, gemaakt van boomstam, dan is het huis van de familie Usinskai bijna idyllisch te noemen. Bloempotten sieren de kleine voortuin en de geur van vers gras hangt in de lucht.

Albertas haalt een fles van het bedrieglijk zachte Midus, gemaakt van honing, en vult de glazen tot de rand. De zoete nationale drank van Litouwen kan niet tippen aan deze huisgemaakte Midus en deze is drie jaar oud. Bijen zoemen rond de glazen als Albertas zijn jongste dochter oppakt en haar een klinkende zoen geeft.

■ VOOR MEER INFORMATIE
www.heifer.lt

Meer dan **80%** van het Europees grondgebied wordt gevormd door het **platteland**, waar circa **25% van alle EU-burgers wonen**. In sommige gebieden is het risico op armoede **tweemaal zo groot** als in steden, maar die problemen zijn tot nu toe over het hoofd gezien, zo blijkt uit de meeste onderzoeken naar armoede. Armoedebestrijding en sociale uitsluiting in landelijke gebieden gaan hand in hand met een verbeterde toegang tot faciliteiten en diensten, zoals scholen, transport, en winkels. Dit vereist een vernieuwde en gecoördineerde aanpak wat betreft sociaal en regionaal beleid en de ontwikkeling van de landbouw.

© Europese Unie, Reporters

DRUGSVER- SLAAFDEN VAN HET HARDE SPUL AFHELPE N IN **LJUBLJANA**

In de Sloveense hoofdstad Ljubljana kuieren gezinnen op warme zomeravonden een blokje om langs kleine kroegjes aan de waterkant. Niet ver daarvan zitten een man of twaalf bier te drinken op een braakliggend terrein. Ze hebben zich naast een berg van lege blikjes geïnstalleerd. De argeloze wandelaar moet er oppassen, je trapt er zomaar in een gebruikte injectienaald. Hier bedrinken verslaafden zich nadat ze bij de kliniek om de hoek hun dagelijkse dosis methadon hebben gekregen.

*Ljubljana probeert druggebruikers te helpen met
rehabilitatieprogramma's, met inbegrip van centra
die methadon verstrekken.*

***Inzet – Borut Bah**, de beheerder van het project van Stigma,
dat naar de mensen toekomt.*

Zoals veel grote steden heeft ook Ljubljana een drugs-probleem. Het cultuurminnende Slovenië ligt op de zogeheten Balkan-route vanuit Afghanistan en de handel in heroïne, cocaïne en partydrugs zoals ecstasy en MDMA tiert er welig.

Ljubljana probeert de dealers en gebruikers in toom te houden via strafmaatregelen en rehabilitatie-programma's. Zo zijn er bijvoorbeeld behandelcentra die de minder verslavende, synthetische drug methadon verstrekken. Slovenië is er trots op dat ze de lidstaat zijn met de minste HIV-positieve drugsgebruikers en deze prestatie is vooral te danken aan *Stigma*, een door de overheid gesubsidieerde ngo met twee opvanghuizen in Ljubljana die dagelijks door 80 mannen en vrouwen bezocht worden.

Een blik op de gezondheidszorg

Stigma's missie is om de drugs-gebruiker in een vroeg stadium van zijn verslaving te bereiken en om met alle verslaafden

samen te werken totdat ze naar een ontwenningsskliniek gaan of hun verslaving afzweren. De medewerkers van *Stigma* staan onder andere gevangenen bij en ze hebben een Blijf-van-mijn-lif-huis opgericht. Hun belangrijkste doel is echter om via voorlichting HIV en hepatitis C te voorkomen. Zo wordt het gebruik steriele naalden aangemoedigd en worden de verslaafden aangespoord om gebruikte naalden in te leveren.

Deze 19-jaar oude organisatie biedt een succesvol hulpverleningsprogramma. Hun Peugeot-busje met stoelen en een tafel en een opslagruimte rijdt elke week langs 9 opvangcentra. Het busje werd in 2007 aangeschaft met geld van de Europese Commissie die 60 % van de kosten voor zijn rekening nam.

„Voor die tijd”, vertelt *Stigma*-directeur en veldwerker Borut Bah, „namen we de auto en ontmoetten we de verslaafden in kroegen of gewoon op straat. Nu weten ze ons te vinden en niemand kan meeluisteren met onze gesprekken.”

Op een maandag, heel vroeg in de ochtend vertrekken Borut en zijn collega welzijnswerker Blažena Kovanović naar Novo Mesto in het zuidoosten van het land waar veel bewoners werkzaam zijn bij de Renault-fabriek. De beroemde Sloveense rode wijn *Cviček* komt uit dit glooiende gebied.

Een ochtend in Novo Mesto

Na een uurtje rijden vanaf de hoofdstad parkeert Borut het busje bij het kleine treinstation vlakbij het centrum waar methadon verstrekt wordt. Er staan al drie mannen op ze te wachten. In de twee uren die volgen, komen er nog een stuk of acht.

Ze komen voor de eerste zorg, voor nieuwe naalden en een zakje vitamine C om de heroïne mee te mengen. Sommigen zijn getatoeëerd, anderen hebben piercings. De meesten zijn kettingrokers. Velen zijn nerveus. Ze praten bijna allemaal gemakkelijk over hun verslaving, de drugs die ze gebruiken en de drugs die ze gebruiken om van de drugs af te komen.

Daar is tiptop Marco uit Servië die zichzelf omschrijft als een diskjockey. Hij gebruikt het ontwenningmiddel Suboxone en hij zegt dat hij er binnenkort vanaf is. Hij volgde een opleiding tot verpleegkundige, maar kan geen baan vinden en zegt dat het moeilijke tijden zijn. Hij zou graag een gezin stichten maar dat kan hij zich niet veroorloven. En dan is er Milan, die in de buurt een boerderij heeft met kippen, konijnen en twee varkens. Hij zegt dat hij nu alleen methadon neemt, vermengd met sinaasappelsap.

En dan heb je nog Miha die de cocaïne rechtreeks in zijn lies spuit omdat de ader in zijn

Ljubljana bij nacht.

Verslaafden kunnen schone naalden ophalen en krijgen de eerste zorg.

dijbeen de enige is die hij nog kan vinden. Hij heeft al veel stoppogingen gedaan. Borut and Blažena luisteren geduldig naar zijn verhaal. Dat is hun werk. Hun uiteindelijke doel is om deze mensen te helpen bij het afkicken, maar tegelijkertijd zijn ze er om te helpen met van alles, van schone naalden tot het invullen van officiële formulieren voor werk of voor een ziektekostenverzekering.

„Toen ik afgestudeerd was als welzijnswerker,” zegt Borut, „wilde ik met drugsverslaafden werken. Ik had vrienden die aan de drugs waren en ik kwam op vreemde plaatsen terecht toen ik jong was.” Hij ziet er ook zo uit met zijn zachte hanenkam, maar zijn rustige, aangename manier van doen verhult een enorme toewijding om verslaafden van hun ellende af te helpen.

De kliniek van Ljubljana heeft een methadonafdeling. De dienstdoende arts zegt dat hij ongeveer 400 verslaafden per jaar ziet.

„De meesten komen elke dag en veel daarvan zijn in staat om te gaan werken of naar school te gaan,” zegt ze. De kliniek voert een strikt beleid en laat niemand binnen die niet op tijd komt. Van die regel wordt niet afgeweken.

„Dat is goed”, zegt ex-verslaafde en *Stigma*-medewerker Katja.

„Verslaafden hebben regelmaat en discipline nodig.”

Een recent verschenen EU-rapport* benadrukt hoeveel **ongelijkheid er heerst in de gezondheid-zorg**, niet alleen binnen de EU maar ook in de lidstaten. Om deze ongelijkheid glad te strijken is er gecoördineerde actie nodig van alle partijen op Europees en regionaal niveau, alsook meer bewustwording, beleidsontwikkeling en nieuwe samenwerkingsvormen op het gebied van voorlichting, gezondheidszorg en openbaar bestuur.

*„Solidariteit voor gezondheid: gezondheidsverschillen in de EU verminderen”.

DE ONSTERFELIJKE ZIEL VAN LA CHANCA, ANDALUSIË

De laatste 20 jaar heeft het regionale programma voor de Herinrichting van La Chanca een grootscheepse restauratie op zich genomen van het oudste stadsdeel van Almeria in Zuid-Spanje. Het doel is de gezondheidszorg, de huisvesting, het onderwijs, de werkgelegenheid en de sociale rechten van de 12000 inwoners te verbeteren. Er kwam een samenwerkingsverband tussen de gemeente van Almeria, de provincie Andalusië en – zeker niet de minste – La Chanca's beroemde, slagvaardige buurtcomités.

*De nieuwe wijk van La Chanca in de geest
van het voormalige vissersdorp.*

Inzet – School op bezoek in de werkplaats.

Toen de gerespecteerde schrijver Juan Goytisolo begin jaren 60 naar La Chanca in Andalusië reisde, werd hij getroffen door „de smerigheid van de propvolle huizen, de vieze en verderfelijke straten”. Zijn boek, *La Chanca*, kreeg van de regering Franco het stempel „te kritisch” opgedrukt. Pas 20 jaar later zou het voor het eerst gepubliceerd worden in Spanje.

Sommige dingen zijn veranderd, andere zijn onveranderbaar. Deze zuidelijke stad heeft warme kleuren, er klinkt flamencomuziek en overall ruikt het naar versgebakken brood en gegrilde vis. De temperatuur is er tropisch onder de genadeloze zon. De teint van de mensen in het historische centrum van Almeria varieert van wit naar elke tint bruin tot aan gitzwart en al zijn ze arm, ze leven harmonieus naast elkaar. La Chanca vertelt het verhaal van hoop en overwinning tegen alle verwachtingen in en van een geslaagde stadsvernieuwing dat als voorbeeld diende voor Granada, Sevilla, Cordoba en Malaga.

Traditie van protest

Het Speciale Plan voor de Herinrichting van La Chanca (Peri) werd gelanceerd naar aanleiding van de niet-aflatende acties van de buurtbewoners en met een grote betrokkenheid van de provincie Andalusië.

Deskundige Ana Vinuesa – „La Chanca is een fascinerend project, zowel sociaal als architectonisch”.

In 1990 werd het Plan aangenomen met een aantal doelen dat verder reikt dan alleen de tastbare verbetering van leefomstandigheden. Het doel was om problemen van de gemeenschap, zoals op het gebied van computers en internet, vrouwenkwesties en „Cuido mi casa, cuido mi barrio” (zorgen voor mijn huis en mijn wijk) breder aan te pakken en om mensen te leren hoe ze voor hun eigen huis en omgeving moeten zorgen.

La Chanca is het historische stadscentrum, ooit de wijk van de vissers van een van de belangrijkste havens van het Kalifaat van Cordoba. Begin 20^e eeuw streken de zigeuners er neer in de verlaten ruïnes van het oude stadsdeel Al-Hawd. Zij maken nog steeds een dynamische 23 % van de bevolking uit.

Het stratenplan van de stad is amper veranderd sinds de dagen der Arabieren, net als de grottenwoningen, uitgehouwen in de rotsen, waar de armen leefden. De deuren van de witte, vierkante vissershuisjes van één verdieping werden van oudsher geverfd in de kleuren van de vissersboot van de eigenaar.

Nu zijn er circa 1 000 huizen gerestaureerd en ongeveer 250 bijgebouwd voor verhuur, vooral voor de bewoners van de grottenwoningen die daar niet konden blijven. De huizen zijn misschien netter dan vroeger, maar ze hebben de oude stijl behouden, de deuren zijn nog steeds in levendige kleuren geschilderd. De provincie Andalusië heeft tot nu toe 45 miljoen EUR geïnvesteerd in deze renovaties en nog eens

Voor een aanzienlijk deel van de Europese bevolking vormen de kosten voor huisvesting meer dan 40 % van het besteedbare inkomen. Circa 13 % kan deze lasten moeilijk dragen.

47,7 miljoen EUR ligt klaar voor latere werkzaamheden.

„La Chanca is een fascinerend project,” zegt Ana Vinuesa. Zij werkt voor de overheid op de afdeling Openbare werken en leidt het kantoor voor Herinrichting in de stad zelf. „Het project heeft zowel een sociaal als architectonisch bereik. Het wordt lokaal beheerd en de mensen die er wonen, worden er actief bij betrokken”.

„Het is eigenlijk wel uniek,” zegt socioloog Fernando Vidal van de Madrileense Comillas Universiteit. „De buurtcomités zijn altijd al erg machtig geweest hier, terwijl ze elders in Spanje uiteenvielen. Hier zie je een zeer geïntegreerd geheel waarbij verschillende nationaliteiten, religies en overtuigingen zonder problemen naast elkaar leven”.

Midden jaren 80 trokken de buurtcomités van La Chanca aan de bel bij de gemeentelijke instanties over kwesties als onderwijs, zorg en veiligheid. Daarna verdreven ze de drugsdealers. Huis na huis werd gecontroleerd en de smokkelaars werden er uitgezet. „Die mannen sprongen letterlijk

uit het raam en vluchtten,” vertelt Vidal. „De mensen hebben zelf de bezem door La Chanca gehaald.” De derde keer dat de bevolking zich verenigde om hun lot te verbeteren was toen ze besloten om hun vaak primitieve huizen te verbouwen of te restaureren.

De ziel behouden

La Chanca's bruisende gemeenschap, met veel werklozen en vooral jongeren, is een interculturele mix van moslims uit Noorden en Midden-Afrika en katholieken, waaronder katholieke Roma.

„Het is een hechte gemeenschap met een sterk samenhorigheidsgevoel,” zegt Ana Vinuesa. „Als ze beter gaan verdienen, willen mensen vaak dichterbij de zee gaan wonen omdat de woonomstandigheden daar beter zijn. Maar hier willen ze in La Chanca blijven.”

De meeste immigranten komen uit de Maghreb, maar ook uit Zuid-Amerika en Oost-Europa. Gemengde huwelijken zijn er heel gewoon. Deze onderlinge harmonie kwam niet uit de

lucht vallen; de bewoners van La Chanca zelf bevorderden de integratie van immigranten via culturele uitwisselingen voor kinderen en jongeren. En toch zijn er veel problemen zoals hoge werkloosheid, gebrek aan vaardigheden voor de arbeidsmarkt, en gebroken gezinnen. Er zijn nog steeds te weinig huizen, in veel woningen wonen te veel mensen en sommige zijn in slechte staat, zonder badkamer, toilet of andere basisbehoeften.

De zonoevergoten zuidelijke provincie Andalusië is een van de droogste gebieden van Spanje. Maar het is niet alleen maar kommer en kwel; het is ook een uniek sociaal en economisch project voor herinrichting, het kloppend hart van een stadsdeel. La Chanca komt er wel.

■ VOOR MEER INFORMATIE
www.laciudadviva.org

Zie *La Ciudad Viva* voor soortgelijke restauratieprojecten in Andalusië.

http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2/

Het URBAN-programma van de Europese Commissie droeg 10 miljoen EUR bij aan de restauratie van *La Chanca*.

© Europese Unie, Reporters

Volgens recente Europese en internationale rapporten is een verbetering van de levensstandaard van kansarme mensen in de buurt waar ze wonen een belangrijke factor in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting en goede huisvesting hoort daarbij. Geïntegreerde stedelijke regeneratieprogramma's bieden het grote voordeel dat ze tegelijkertijd de sociale en territoriale cohesie verbeteren. Een essentieel onderdeel van planning en sociaal beleid is het voorkomen van hoge concentraties kansarmen. Dat zien we terug in Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Engeland en Luxemburg.

KREDIET VOOR **GEDUPEERDEN** VAN FINANCIËLE UITSLUITING

Een ijverige snuffelaar kan op de pittoreske Brusselse vlooiemarkt nog steeds voor een prikje een Art Deco-vaas of een herderlijk tafereel kopen. Drie jaar geleden opende Sika Mawuke-Dzossou, 34 en niet van gisteren, op steenworp afstand van de markt een schoonheidssalon. Haar klantenkring bestaat uit buurtbewoners en personeel van twee nabijgelegen ziekenhuizen die even binnenvallen voor een snelle pedicurebehandeling. Zonder microkrediet had ze dit niet kunnen doen, zo zegt ze zelf.

De Brusselse vlooiemarkt bestaat uit curiosa maar ook uit kunstschaten.

Inzet – Sika Mawuke-Dzossou, ontvanger van een microkrediet, heeft vlakbij de markt een schoonheidssalon geopend.

Sika, van oorsprong Togolese, is moeder van twee zoons, de jongste is pas een paar maanden oud. Ze stortte zich op een cursus voor schoonheidsspecialiste en pedicure. Op het kantoor van de Sociale Dienst viel haar oog op een visitekaartje van een adviseur in kleine leningen.

„De meeste benodigdheden had ik al, maar dankzij die lening van 15000 EUR kon ik pas echt van start gaan.” De zaken gaan goed, zegt ze. Ze heeft al bijna een tweede lening van 13000 EUR voor een zonnebank afbetaald, tegen dezelfde rente van 4 %.

Een Europees kredietnetwerk

Sika leende het geld van de Brusselse Investeringsmaatschappij, één van de 87 ngo's en krediet- en adviesorganisaties die in 21 landen bestaan als onderdeel van het Europese Netwerk voor Microkrediet. Dat netwerk werd opgezet in Parijs in 2003 door drie Europese organisaties en wordt sindsdien geleid door Philippe Guichandut. Zijn doel is om microfinanciering te bevorderen en het binnen de Europese instellingen onder de aandacht te brengen. Sinds de introductie van microkredieten in Frankrijk, 22 jaar geleden, heeft het systeem een enorme vlucht genomen. Ook in Duitsland krijgt het systeem inmiddels navolging, al is het daar meer gericht op ondernemers. In Spanje is het op sociale integratie gericht. Ook in Oost-Europa is het geen onbekend fenomeen.

De rentetarieven verschillen nogal in Europa: France Initiative Réseau verstrekt kredieten als aanvulling op bankleningen en vraagt helemaal geen rente, terwijl kredietverstrekkers in Engeland soms wel 30 % rente kunnen vragen.

In 2009 bestond 27% van de cliënten in Europa uit vrouwen, 13% was immigrant of behoorde tot een etnische minderheid en 11% bestond uit jongeren.

„Natuurlijk kan het systeem alleen maar werken als men zijn lening kan terug betalen”, zegt Guichandut. „Kredietverstrekkers steken veel tijd en energie in het adviseren van mensen, en dat vergroot de kans van slagen. Advies en training zijn meestal gratis.”

Het businessmodel van microkredieten in Europa verschilt niet erg van de oorspronkelijke bank van Grameen die oprichter Muhammed Yunus de Nobelprijs voor de Vrede opleverde. Grameen heeft het leven van miljoenen mensen in Bangladesh drastisch veranderd door het verstrekken van kleine leningen zonder onderpand of waarborgsom.

„Zelfs al verschilt het algemene kader per land,” zo zegt Guichandut, „de branches zijn

vaak dezelfde – timmerlieden, kappers, restaurateurs. Het idee is om mensen geld te lenen die dat ergens anders niet kunnen”. Dat kan ook een persoonlijke lening zijn, een steun in de rug bij het vinden van werk, of voor de aanschaf van een motor of tweedehands auto, kosten van een verhuizing of een opleiding. Heel af en toe gebruikt men zulk geld ook om het huis energiezuinig te maken.

Frankrijk als een van de pioniers

In 2009 hadden de Franse leden van het Europese Microkrediet Netwerk 70 252 cliënten en bedroeg de totale waarde van de leningen 152,6 miljoen euro. Deze groep bestaat voor 35 % uit vrouwen, 19 % is immigrant of komt uit een etnische minderheid. Het systeem richt zich vooral op burgers die het meest gedupeerd zijn door sociale uitsluiting.

Een van deze mensen is Alexandre Aberlen in Sausset-les-Pins in de Provence die vier jaar geleden een winkel opende voor verkoop en reparatie van computers. De stichting Adie, die mensen helpt die niet bij de bank terecht kunnen, leende hem 3000 EUR waarvan hij de meubelinrichting van zijn winkel kon kopen. Met deze lening kon hij ook een bankgarantie krijgen. „Ik had een uitkering,” zegt Aberlen, „en had altijd al een passie voor computers.”

Philippe Guichandut zegt dat het kredieten betreft voor diegenen die elders geen lening kunnen krijgen.

Boven – Alexandre Aberlen in de Provence leende geld voor een computerwinkel.

Onder – De Kaapverdise Digna Mendez Furtado dient in Marseille specialiteiten uit haar thuisland op dankzij een microkrediet.

En dan is er nog Pascal Beaugrand in Outreau in Noord-Frankrijk die nu als vishandelaar werkt na zware tijden waarin hij zijn rijbewijs, zijn huwelijk en zijn baan verloor en zonder uitkering kwam te zitten. Hij volgde een cursus van het Centrum voor Zee-producten in Boulogne-sur-Mer. „Ik kom uit een familie van visboeren”, legt hij uit, „en toen iemand dit beroep voorstelde, dacht ik ‘waarom niet?’”

Na een eerste mislukt project nam hij contact op met iemand van het Franse netwerk voor solidariteit, France Active dat assisteert bij het verkrijgen van een banklening. France Active is er voor werklozen die een bedrijf willen starten. Samen met hen stelde hij een

businessplan op en vroeg hij een lening aan van 30 000 EUR. „Ik vond een visboer die van deur tot deur ging en zijn hele klantenbestand van de hand deed en zo is het gelukt.” Met een garantie van 65 % van France Active kon hij een lening krijgen van de Spaarbank. „Het gaat prima,” zegt hij, „Ik kon altijd al goed met mensen omgaan.”

De extroverte Digna Mendez Furtado opende Le Scorpion in Marseille, een klein restaurant gespecialiseerd in de Kaapverdise keuken zoals gestoofde inktvis en krokante B’stilla-pastei. Ze had het moeilijk als alleenstaande moeder van drie kinderen. „Ik was vertegenwoordiger en reisde heen en weer tussen

Het laatste onderzoek naar Europees microkrediet laat zien dat de sector wel hinder ondervindt van de economische crisis, maar nog steeds stevig overeind staat. Ondanks tegenslagen, zoals gebrek aan fondsen, hielp de Europese Unie met het behoud van activiteiten op het gebied van microkrediet en dus blijft de sector groeien. De totale waarde van de leningen steeg (+3 %), al werden er minder leningen afgesloten (-7 %).

Portugal, Kaapverdië en Marseille, maar ik kon gewoon niet rondkomen. Toen kookte ik al af en toe voor officiële instanties en iedereen zei, „jij kookt geweldig, waarom begin je niet een eigen restaurant?” Haar lening van 2 500 EUR van Adie was het zetje dat ze nodig had. Nu is haar restaurant elke avond tjokvol en als ze in de stemming is, krijgen haar klanten ook nog een Kaapverdisch Morna-lied voorgeschoteld.

■ VOOR MEER INFORMATIE
<http://www.european-microfinance.org/>

MEER INFORMATIE OVER ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING IN EUROPA

(ONVOLLEDIGE LIJST MET MEER LEESMATERIAAL)

- Europese Commissie Directoraat-generaal voor Werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen:
<http://ec.europa.eu/social>
- László Andor, Europees Commissaris van Werkgelegenheid, sociale zaken en sociale integratie:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor
- Europa-2020: Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei:
<http://ec.europa.eu/eu2020>
- 2010 Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting:
www.2010againstopoverty.eu
- Sociale bescherming & sociale integratie in de EU:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750>
- Collegiale toetsing:
www.peer-review-social-inclusion.eu
- Europees Sociaal Fonds:
http://ec.europa.eu/employment_social/esf/index_en.htm
- PROGRESS:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=327>
- Microfinancieringsfaciliteiten:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en>
- URBAN II-programma:
http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2
- Verschil moet er zijn. Discriminatie niet:
http://ec.europa.eu/employment_social/fdad/cms/stopdiscrimination?langid=en
- Jeugd in beweging:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/vassiliou/events/debate_en.htm

MEER INFORMATIE OVER DE NGO'S DIE MEEWERKEN AAN DIT MAGAZINE

- Coalitie van sociale ngo's in Europa:
www.endpoverty.eu/-HOME-.html
- CECODHAS:
www.cecodhas.org
- Europees Anti-Armoedenetwerk:
www.eapn.org
- Europees Microfinancieringsnetwerk:
www.european-microfinance.org

Europese Commissie

Ontsnappen aan armoede

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie

2010 — 28 blz. — 17 × 26,5 cm

ISBN 978-92-79-13726-6

doi:10.2767/70948

Deze publicatie is beschikbaar op papier in alle officiële talen van de EU.

Hoe kom ik aan eu-publicaties?

Gratis publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- bij de vertegenwoordigingen en delegaties van de Europese Unie.
Ga voor de contactgegevens naar <http://ec.europa.eu> of stuur een fax naar +352 2929-42758.

Betaalde publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betaalde abonnementen (bv. jaarreeksen van het Publicatieblad van de Europese Unie en de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie):

- via een van de verkoopkantoren van het Bureau voor publicaties van de Europese Unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm).

www.2010againstpoverity.eu
2010againstpoverity@ec.europa.eu

U kunt de **publicaties** van het Directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen downloaden of een gratis abonnement nemen via:
<http://ec.europa.eu/social/publications>

U kunt zich ook opgeven voor de gratis *elektronische nieuwsbrief Sociaal Europa* van de Europese Commissie op: **<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>**

<http://ec.europa.eu/social/>

Publicatiebureau

